

Arthur C. Clarke

Bezpečnostní opatření

Říká se, že v naší době výrobních linek a masové produkce už není místo pro osobité řemeslníky, umělce pracující se dřevem nebo kovem, kteří v minulosti vyrobili takové množství vynikajících věcí. Jako většina tvrzení však ani toto není pravdivé. Řemeslníků je v naší době méně, ale určitě nevyhynuli. Stává se, že musí občas změnit povolání, ale svým způsobem stále prosperují. Dají se nalézt i na ostrově Manhattanu, jestli víte, jak je hledat. Jejich malé, zastrčené dílny bývají umístěny v suterénech starých domů nebo v mezipatrech zanedbaných obchodu, kde je nízké nájemné a kde se příliš nehledí na protipožární předpisy. Možná že už nevyrábějí housle, kukačkové hodiny ani hrací strojky, avšak dva stejné předměty vytvořené v jejich dílnách nejsou nikdy, díky jejich umění, identické.

Nepohrdají mechanizací: v hromadách krámů na stolech a po všech koutech spatříte elektrické nářadí. Jdou s duchem doby – vztahuje se na ně pořekadlo o zlatých rukách, ačkoli to o řemesle a zlatem dne ne vždy a ne zcela beze zbytku – a vytvoří-li někdy opravdové umělecké dílo, nikdy na to sami nepřijdou.

Dílna Hanse Müllera se nacházela ve velké místnosti bývalého skladu, co by kamenem dohodil od Queenboroughského mostu. Všechna okna budovy byla zabeďněna prkny a brzy ji čekala demolice; Hans věděl, že se bude muset dříve nebo později vystěhovat. Jediný vchod vedl přes útulek místního gangu mladistvých, s nimiž neměl problémy, protože nebyl tak hloupý, aby spolupracoval s policií, která mu občas na toto téma kladla nepříjemné otázky. Policisté však v podstatě chápali jeho vlastní situaci a příliš nenaléhali, takže Hans tam se všemi žil v poměrně dobré shodě a docela spokojeně.

Práce, kterou se nyní zabýval, by naplnila pýchou srdce jeho bavorských předků. Před deseti lety by se sám divil. Všechno začalo tím, že mu jeden nesolventní zákazník zaplatil televizorem...

Hans na tento obchod přistoupil nerad, ne snad proto, že by byl staromódní nebo vůči televizi zaujatý, jen prostě neměl dost času, aby ji mohl sledovat. Pak si ale pomyslel, že může televizor kdykoli za pár dolarů prodat, ale než se k tomu odhodlal, rozhodl se vyzkoušet, jak vlastně program vypadá.

Zapnul televizor: obrazovku zaplnily pohybující se postavy a Hans, stejně jako miliony lidí před ním, ztratil hlavu. Vstoupil do světa, o kterém dosud neměl ani tušení – do světa válčících kosmických lodí, exotických rostlin a podivných bytostí, do světa kapitána Zippa, velitele Kosmické legie.

Teprve když po poněkud nudném předvádění podivných vlastností podivuhodných rostlin, nazývaných Krupky, přišel na pořad boxerský zápas mezi dvěma unavenými muži, kteří bojovali asi s takovou vervou, jako by podepsali smlouvu o neutočení, teprve pak okouzlení zmizelo. Hans byl prostý člověk.

Vždycky miloval pohádky a tohle byla novodobá pohádka, obsahující věci, o kterých se bratřím Grimmům ani nesnilo. A tak se stalo, že Hans televizor neprodal.

Po několika týdnech počáteční naivní a nekritický obdiv zmizel. Hanse nejprve začal dráždit nábytek a další doplňky světa budoucnosti. Jak už bylo řečeno, měl duši umělce a jednoduše nedokázal uvěřit, že by se za příštích sto let změnil estetický vkus natolik k horšímu, jak se o to snažili producenti seriálu o podivuhodné rostlině.

Trochu se také zamyslel nad zbraněmi používanými kapitánem Zippem a jeho protivníky. Hans samozřejmě nepředstíral, že se vyzná v konstruování protonových dezintegrátorů, byl však přesvědčen, že zcela určitě nemusí vypadat tak neohrabaně. Kostýmy hrdinů a vnitřní vybavení kosmických lodí byly stejně špatné. Jak to věděl? Vždycky měl vysoce vyvinutý smysl pro účelnost věcí, což se projevovalo i v tomto pro něj novém oboru.

Už jsme naznačili, že Hans byl prostý člověk. Ale byl také vnímavým pozorovatelem, a protože se dovítí, že v televizi jsou ukryty peníze, pustil se do práce. A jestliže hlavní producent „Kapitána Zippa“ nebyl dosud znechucen svým výtvarníkem, nezbylo mu než se nad ním zamyslet, jakmile uviděl výtvary Hanse Müllera. Byly

naprosto realistické a přirozené – nebylo v nich ani stopy po toporné vyumělkovanosti, která v poslední době odrazovala i ty nejmladší Zippovy obdivovatele. Hans byl okamžitě angažován.

Kladl si pevné podmínky. Všechno, co dělal, dělal pouze pro své vlastní uspokojení, což mu nové příjmy, které mnohonásobně překračovaly jeho dřívější možnosti, spolehlivě umožňovaly. Zůstal ve své malé dílně a dal tam pracovat naprosto sám. Toužil vytvářet pouze prototypy, výrobní vzory.

Hromadná výroba se mohla odbývat kdekoli jinde – byl řemeslník, nikoli tovární linka.

Tento systém fungoval výtečně. Během následujících šesti měsíců podlehl kapitán Zipp proměně, která přivedla do rozpaků všechny autory konkurenčních kosmických seriálů. Diváci totiž přestali Zippovy příběhy chápat jako pouhé filmy o budoucnosti a začali je pokládat za budoucnost samu – o tom nebylo žádných pochyb. Nove pojetí postupně inspirovalo i herce: nečekaně se začali chovat jako cestovatelé časem, kteří se místo ve 20. století ocitli ve viktoriánské éře a mrzí je, že byli zbaveni pohodlí technických vymožeností svého věku.

Ale nic z toho Hanse nezajímalo. Byl šťastný, tvrdě pracoval, odmítal všechna setkání s kýmkoli kromě hlavního producenta, všechno zařizoval telefonem a konečný efekt své práce sledoval na obrazovce televizoru. O jeho kontaktech s poněkud fantastickým světem komerční televize svědčila jen krabice Krupek, stojící v koutě dílny. Kdysi tento dárek vděčného producenta ochutnal a dodnes děkoval bohu, že není placený za to, aby to svinstvo musel jíst.

Byl právě pozdní sobotní večer, pracoval na novém modelu kosmické přilby, když si uvědomil, že už není sám. Pomalu se otočil od ponku a podíval se ke dveřím uzamčeným na klíč – jak by je někdo mohl tak tiše otevřít? U vchodu stali dva muži a pozorovali ho. Hans ucítil, jak mu srdce stoupá do krku, ale ovládl se. Naštěstí neměl v dílně peníze, ačkoli na druhé straně, pomyslel si, kdo ví, zda to lze považovat za štěstí, protože by je to mohlo rozzuřit...

„Kdo jste?“ zeptal se. „Co tu chcete?“

Jeden z nich přistoupil blíž, zatímco druhý ostražitě hlídal u dveří. Oba na sobe měli pláště a klobouky naražené tak hluboko do čela, že jim nebylo vidět obličeje. Jenže jsou příliš dobře oblečení, uvědomil si Hans, než aby to byli obyčejní lupiči.

„Neznepokojujte se, pane Müllere,“ odpověděl ten první, jenž zřejmě bez problémů četl v jeho myšlenkách. „Nedošlo k přepadení. Jsme tady služebně.“

Jsme... z bezpečnosti.“

„Nerozumím.“

Druhy muž sáhl do aktovky, kterou ukrýval pod pláštěm, a vytáhl svazek fotografií. Chvilí se jimi přebíral, než našel tu, kterou hledal.

„Dal jste nám pořádně zabrat, pane Müllere. Dva týdny jsme vás hledali...“

Vaši zaměstnavatelé vás drží v tajnosti. Určitě vás chtějí schovat před konkurencí. Teď jsme vás však našli a chtěli bychom, abyste nám odpověděl na několik otázek.“

„Nejsem žádný špion!“ zvolal podrážděně Hans, když pochopil význam těchto slov. „Na nic takového nemáte právo! Jsem loajální občan Spojených států!“

Muž jeho výbuch ignoroval a podal mu fotografii.

„Poznáváte to?“ zeptal se.

„Ano. Je to interiér kosmické lodi kapitána Zippa.“

„Projektoval jste to vy?“

„Ano.“

Muž mu ukázal další fotografii.

„A co je tohle?“

„Letecky pohled na marťanské město Poldar.“

„Váš vlastní výmysl?“

„Samozřejmě,“ odpověděl Hans, příliš pobouřený, než aby zůstal ostražitý.

„A tohle?“

„Protonová pistole. Ta se mi celkem povedla.“

„Řekněte nám, pane Müllere..., to všechno jsou vaše vlastní nápady?“

„Nikomu jsem je neukradl.“

Tazatel přistoupil ke svému společníkovi a chvíli se domlouvali, příliš tiše, než aby Hans něco zaslechl. Očividně se shodli, protože přerušili rozhovor dříve, než si Hans vůbec vzpomněl na telefon.

„Je mi lito, pane Müllere, ale došlo k vážnému úniku informací. Možná se to stalo... hm... náhodně, nebo snad nedbalostí, ale to na situaci nic nemění.

Budeme vás muset vyslechnout. Prosím, pojd'te s námi.“

Jeho hlas zněl tak rozhodně a autoritativně, že si Hans bez dalších poznámek začal oblékat plášť. Byl natolik přesvědčen o pravomoci svých návštěvníků, že ho ani nenapadlo požádat je o legitimace. Cítil sice jisté zneklidnění, ale nepropadl panice. Věděl samozřejmě, k čemu tady došlo.

Vzpomněl si, že kdysi slyšel o jistém spisovateli fantastické literatury, který již během války popsal se znepokojující důkladností atomovou bombu.

Nebylo mu však jasné, jak se mohlo něco takového přihodit jemu.

Ještě se otočil ve dveřích, aby zkontroloval dílnu, a pohlédl na muže, kteří ho následovali.

„To je hloupý omyl,“ řekl. „Pokud jsem v televizi vyhradil nějaké tajemství, tak úplně náhodou. Nikdy jsem neudělal nic, co by mohlo zajímat FBI.“

A tehdy konečně promluvil i druhý muž, velmi špatnou angličtinou s podivným přízvukem.

„Co je to FBI?“ zeptal se.

Ale Hans už ho neslyšel, protože právě v tu chvíli uviděl jejich kosmickou loď.

* (1957)

Přeložil Josef Horejší